

16.63x18.54	1	עמוד 29	ישראל היום! - כותרת	17/02/2020	72029613-0
בועז סנג'ור - ראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגי - 26330					

בועז סנג'ור

מרד בשורות הפרקליטות

למנוע מממלא מקום פרקליט המדינה להתערב בתחומים שבאחריותם. לשפשף את העיניים ולא להאמין. "בשיחות ביניהם הסכימו הבכירים להגביל את השפעתו של אלדר ולעשות זאת בדרכים עקיפות, כדי שלא לעבור על תקנות שירות המדינה ולהסתכן בהעמדה לדין משמעתי" ("הארץ", 10.2.20). מרדנות המשולבת בפחדנות.

נוכח הפחדנות, עולה שאלת מקור ההעוה. מתברר שהיועמ"ש מנדלבלט שלח מכתב חריף לחברי הנהלת פרקליטות המדינה ובו כתב: "החלטתי - לא בלי היסוס - כי במצב הדרברים הנוכחי לא אעמוד על התנגדותי למינויו לתפקיד, לעת הזאת". היועץ מתח ביקורת הן על שר המשפטים שמינה את אלדר לתפקיד והן על אלדר וכתב כי "שגה בכך שהסכים בנסיבות הקיימות לקבל על עצמו את התפקיד. צר לי כי בחר לפעול כפי שפעל". האומנם ראוי שהיועץ ייתן לבכירי הפרקליטות לגיטימציה למנוע מממלא מקום פרקליט המדינה למלא תפקידו כראוי?

בצער, עלי למקד הפעם את ביקורתי ביועץ מנדלבלט. חוששני שבתקופה האחרונה הוא נתפס לטעות בתפיסת תפקידו, המתבטאת בשימוש התדיר בביטוי המעורפל "מניעה משפטית". כך קבע באשר למינוי הקודם, של עו"ד אורלי בן ארי; כך קבע עד לאחרונה באשר למינוי הנוכחי של אלדר; ולמעשה אף כתב כי יש "מניעה משפטית" למנות מועמד אחד כלשהו שאינו פרי המלצתו שלו. אם המינויים נעשו בניגוד לחוק מסוים, מתבקש היה שהיועץ יצביע עליו. המושג המעורפל "מניעה משפטית" מעביר באורח פלא את סמכות ההחלטה ליועץ, חרף העובדה שבהתאם לחוק הסמכות היא של שר המשפטים. הפרקליטות היא גוף חשוב, עתיר כוח, וטעון רענון ושיפור. מינוי פרקליט המדינה מתוכה אינו מבשר רפורמה ושינוי, ועדיף היה מינוי חיצוני. אך אפילו באשר למינויים שמרניים של אנשי פרקליטות בכירים, עם ותק של עשרות שנים, קיימת לכאורה "מניעה משפטית".

בחורשים האחרונים משתמש היועץ שוב בביטוי "מניעה משפטית". אמנם אנו בתקופה של ממשלת מעבר, אך משתקפה זו נמשכת כבר כשנה, לא ניתן לשתק את פעילות הממשלה ויש להזהר שלא להחליף את שלטון נבחרים העם בשלטון המי שפטנים. חבריי המשפטנים, מעט צניעות עשויה להועיל כאן.

מלבד חלק מאנשי הפרקליטות, דומה שאין כיום חולק באשר לחשיבות הרבה של ביקורת שיטתית על הפרקליטות. לפרקליטות טוט הכוח העצום לחרוץ גורלות: החל מהחלטה להעמיד לדין (גם במקרים הנדירים של זיכוי, חיי הנאשם משתנים לבלי הכר), דרך החלטה לבקש מעצר, וכלה בהחלטות אם ואיזו עסקת טיעון להציע וכיצד לנהל את המשפט. אומרים ש"התובע אחוז באמ" צעים האיומים ביותר של השלטון". במציאות הישראלית, שבה על כל גוף בעל סמכויות משמעותיות הוסדרה ביקורת שיטתית, גם על השופטים, הפרקליטות נותרה ללא ביקורת משמעותית. כוח עצום ללא ביקורת יעילה סופו להשחית.

ב-2014 הוקמה נציבות הביקורת על הפרקליטות, בראשות השופטת (בדימוס) הילה גרסטל. בתוך שנים אחדות הופקו חמישה דו"חות ביקורת מערכתיים, שהצביעו על ליקויים משמעותיים בעבודת הפרקליטות והתוו פתרונות יעילים.

היועמ"ש משתמש במושג המעורפל "מניעה משפטית" כדי לערער על החלטות השר, אך תקופת המעבר אינה מצדיקה את החלפת שלטון נבחרים העם בשלטון המשפטנים

אלא שהביקורת לא מצאה חן בעיני חלק מאנשי הפרקליטות. הדו"ח החמישי היה יותר מדי עבורם: נחשפה הסימביוזה שהייתה בעבר בין המשטרה והפרקליטות לבין כמה מהרופאים במכון לרפואה משפטית, שטעו לחשוב שמטרתם היא להפיל חשודים. יצוין שמנהל המכון כיום, ד"ר חן קוגל, מתקן את ליקויי העבר. ועד הפרקליטים, עם רוח גבית מראשי הפרקליטות לדרור ואחריו ניצן, יצא למלחמת חורמה בגרסטל, שכללה חוסר שיתוף פעולה עם תהליך הביקורת, שביתת פרקליטים, עתירה לבג"ץ ומערכה תקשורתית בסיוע דובי רים ויחצנים, עד שהתישו אותה וגרמו להתפטרותה. הם אף השיגו חקיקה שנטלה מהנציבות את הסמכות לערוך דו"חות ביקורת מערכתיים.

אותו שיכון כוח שהביא אז לשביתת הפרקליטים, בא ליד ביטוי השבוע, בדיווחים שלפיהם "בכירי הפרקליטות ינסו